



Juhozápadná Ázia

Juhozápadná Ázia leží pri rozhraní troch svetadielov: Ázie, Európy a Afriky. Jej väčšia časť býva často označovaná ako **Blízky východ**. Oblasť tvorí územie 18 štátov. Najvýznamnejšie, najväčšie a najľudnatejšie sú **Turecko, Irán, Saudská Arábia a Irak**, veľmi významný je však i oveľa menší **Izrael** (má len polovičnú rozlohu ako Slovensko). Patrí tam i ostrovný štát **Cyprus**, ktorý je súčasťou Európskej únie. Do juhozápadnej Ázie sa zaraďuje aj územie **Zakaukazska**, ktoré tvorí trojica štátov: **Gruzínsko, Arménsko a Azerbajdžan**. Veľkú časť juhozápadnej Ázie zaberá rozľahlý **Arabský polostrov**, ktorý je najväčším na Zemi (je až 56-krát väčší ako Slovensko). Zo západu ho obmýva **Červené more**, ktoré ho spolu s prielivom Báb el-Mandeb oddeľuje od Afriky. Z juhu a z juhovýchodu

ho ďalej obklopuje **Arabské more**, z ktorého hlboko do pevniny zasahuje **Perzský záliv**. Všetky tieto moria sú súčasťou **Indického oceánu**. Západným výbežkom juhozápadnej Ázie je polostrov **Malá Ázia**, ktorý z juhu obmýva **Stredozemné more** a zo severu **Čierne more**. Od Európy ho oddeľujú úzke prielivy **Bospor a Dardanely**. Juhozápadnú Áziu od strednej Ázie čiastočne oddeľuje jazero **Kaspické more**.

Príroda

Južná časť juhozápadnej Ázie je prevažne plochá a suchá. Arabský polostrov pokrývajú **púšte**, najväčšími sú **Nafúd** na severe a **Rub'al-Khālī** na juhovýchode. Do Perzského zálivu sa vlieva spoločným ústím dvojica najväčších riek tejto časti Ázie – **Eufrat a Tigris**. Tieto rieky pretekajú **Mezopotámskou nížinou**. Severnú časť juhozápadnej Ázie vyplňajú prevažne **pohoria**, tiahnu sa **od Turecka cez Irán**. Túto oblasť často postihujú **zemetrasenia**.

Najvyšším pohorím juhozápadnej Ázie je **Kaukaz** medzi Čiernym a Kaspickým morom, ktorý niektorí považujú za hranicu Európy. V pohoriach juhozápadnej Ázie je viac zrážok ako na juhu, preto tam pramenia viaceré rieky. Celkovo však väčšina tejto časti Ázie má **nedostatok vlhky**. Príroda je v týchto častiach Zeme navonok chudobnejšia a už tisícročia ohrozovaná činnosťou človeka. Už pred vyše 2 000 rokmi bola vyrúbaná väčšina lesov na Cypre a pri pobreží Stredozemného mora, pôdy Mezopotámskej nížiny sú tisícročným zavlažovaním znehodnotené a morské vody ohrozené znečistením.



• Juhozápadná Ázia je tvorená dvoma hlavnými odlišnými časťami, pomerne plochou krajinou Arabského polostrova a Mezopotámskej nížiny na juhu a pásmom strmých pohorí v Turecku, v Iráne a v oblasti Kaukazu.

Obyvatelia

Juhozápadná Ázia a najmä Mezopotámska nížina spolu s východným pobrežím Stredozemného mora patria k miestam vzniku najstaršieho poľnohospodárstva, prvých miest a štátov v dejinách ľudstva. Táto oblasť sa často označovala ako **Úrodný polmesiac**. Po tisícročia sa tam striedali rôzne národy, ríše, kultúry i náboženstvá. Vznikli tam **tri svetové náboženstvá**. Na území súčasného Izraela sa rozvinul pred vyše 3 000 rokmi judaizmus a pred 2 000 rokmi tam vzniklo kresťanstvo, preto je toto územie známe aj ako **Svätá zem**. Pred takmer 1 400 rokmi vznikol na Arabskom polostrove islam, ktorý sa čoskoro rozšíril do priľahlých častí Ázie a Afriky. Neskôr význam juhozápadnej Ázie klesol, ale znova stúpil

v minulom storočí vďaka objavom ropných nálezísk i pre rôzne konflikty.

Juhozápadná Ázia je osídlená veľmi nerovnomerne. V úrodných oblastiach, pri pobrežiach, popri riekach a v oázach, je hustota zaľudnenia vysoká, naopak, neďaleké púštne či horské oblasti sú takmer neobývané. **Najľudnatejším štátom je Turecko a po ňom Irán** (v každom žije viac než 13-krát viac obyvateľov ako na Slovensku). Rýchlo však rastie počet obyvateľov aj v Saudskej Arábii a v štátoch na pobreží Perzského zálivu, ktoré lákajú **príslahovalcov** svojim bohatstvom. Počet obyvateľov Izraela rastie tiež najmä vďaka prisťahovalectvu, takže už v ňom žije takmer 2-krát viac obyvateľov ako na Slovensku. Štáty v Zakaukazsku sú približne rovnako ľudnaté ako Slovensko. Najväčším mestom v tejto časti Ázie je starobylý **Istanbul** v Turecku, ktorý sa však rozkladá aj v Európe. Už takmer rovnako veľké je hlavné mesto Iránu **Teherán**; každé z týchto miest má viac než 2-krát viac obyvateľov ako Slovensko. Iracké hlavné mesto **Bagdad** je od nich o polovicu menšie, rýchlo ho navyše dobieha hlavné mesto Saudskej Arábie **Rijád**, ktoré leží v púštnej oáze. Najväčším mestom Izraela je **Tel Aviv-Jafo**, ale hlavným mestom je **Jeruzalem**. Pre moslimov má najväčší význam mesto **Mekka** v Saudskej Arábii.

Krajiny Arabského polostrova obývajú **Arabi**, ktorí hovoria spoločným jazykom. V Iráne žije mnoho národností, ale najvýznamnejší sú **Peržania** (podľa nich sa v minulosti Irán označoval ako Perzia). V Turecku a na severe ostrova Cyprus žijú **Turci**.



• V juhozápadnej Ázii sa nachádzajú veľmi veľké, ale aj veľmi malé štáty. Porovnajte ich so Slovenskom, zobrazeným pri mierke mapy. Celá oblasť je doslova preplnená množstvom kultúrnych pamiatok svetového významu.